

Adakozás • Segélyezés

A jobb kéz a balnak segítője. | KovácsP

Aki kérdi, kell-e, nem örömet ad. | KovácsP

✧ Aki sokat kérdez, nem örömet ad. | ErdJ

Áldott a sok kéz, átkozott a sok szája. *Cselekedni kell, nem pedig fecsegni.*⁺ | ErdJ

Ha adsz, adj jó szívvel! | CzF

✧ Ha adsz, adj jó szívvel; ha kérsz, vedd jókedvvel, hogy meg ne utáltassál! | BallM

Ha adtál, felejtse, ha vettél, emlétsd! | ErdJ

Ha nem adok, te haragszol, ha meg adok: én is. | ErdJ

Ha valamit osztogatsz, ne tégy annak cégért sípolással! | Biblia

Kéz kezet fog {mos}. | Biblia⁺, ErdJ

Ki a szegényt ruházza, teremtőjét dicséri. | ErdJ

Ki nem akar adni, azt mondja: nincs. | CzF

Ki utással eszik, áldozik. *A rászorulóknak segíteni kötelesség.*⁺ | ErdJ

Könnyű a máséból adakozni. | ErdJ

Könnyű adni, ami nem kell. | ErdJ

Senki sem mondja: *Végy, uram!*, hanem hogy: *Adj, uram!* | ErdJ

Szép ott adni, hol senki se kér. | ErdJ

Adósság • Kezesség

A régi adósság annyira fölmege, hogy végre el sem éred. *Mennél régibb az adósság, annál nagyobb.*⁺ | KovácsP⁺

Adós embernek sokszor kell hazudni. | KovácsP

Adós, fizess, beteg, nyögj! | ErdJ

✧ Kezes, fizess! | BallM

Bizonytalan adósságnak szalma a kamatja. | ErdJ

✧ Szalma adósságnak polyva interese [kamatja]⁺. *Semmit sem ér a kamat, ha bizonytalan, hogy egyáltalán visszakapjuk-e kölcsönadott pénzünket.*⁺ | ErdJ

Elég gazdag, aki senkinek sem adós. | KresznF⁺

Ha jóakaratot veszek, még azért is adós leszek. | ErdJ

Ha veszni akarsz, vállalj kezességet! | ErdJ

Ki vagyonánál többel adós, semmije sincs. | ErdJ

Légy kezes másért: a kötél nyakadban vagyon. | BarDJ
 Lelkével is adós, az is ördögé. | ErdJ
 Néha a támasz is megdől. *Olykor az is segítségre szorul, aki másnak a gyámoltója volt.*⁺ | ErdJ
 Nem vagyok én adós, nekem sem adós más, / Nem bántok én senkit, engem se bántson más. | Népdal
 Pénzzel, nem búsulással fizetik az adósságot. | ErdJ
 ✧ Sok esztendei bú sem fizet ki egy pénzádósságot. | ErdJ
 Sarkalással [sürgetéssel]⁺ szokott adós jól fizetni. | KisVP

Ajándékozás

A kevély és fősvény ajándéka meg nem gazdagít. | KovácsP
 A szegény ajándéka drágába kerül. *Mert többet és gyakran kell viszonzni.* | CzF
 Ajándék a jó baráttal is nótát fordítat. *Az ajándék még a legjobb barátságot is megzavarhatja.*⁺ | BallM
 Ajándék csikónak {marhának} nem kell a fogát nézni. | BarDJ
 Ajándékelvétel, szabadságleltétel. *Az ajándék az ajándékozó lekötelezettjévé teszi az embert.*⁺ | BarSzD
 Ajándékkal mindent meg lehet hajtani. *Ajándékkal bárkit megnyerhet az ember.*⁺ | CzF
 Az ajándék megvakítja a bírót. | KovácsP⁺
 Kéretlen ajándék a legkedvesebb. | ErdJ
 Nagy marhának nagy marha a helye. *Nagy ajándékért nagy ajándék van helyén.* | ErdJ
 Ne vedd el, amit nem adhatsz! | ErdJ
 Rossz bíró, ki ajándékra néz. | CzF

Akarat • Akaraterő • Jó- és rosszakarat • Akaratosság • Dac • Makacsság • Nyakasság

A könnyű is nehéz a nem akarónak. | ErdJ
 A *nem akarom* bántja. | ErdJ
 A nyakasnak nyaka törik. *A makacs ember könnyen pórul járhat.*⁺ | ErdJ

Aki akar, lel okot. | Erdj

Aki másnak vermet ás, maga esik belé. | Biblia⁺, MikesK

Aki nyakas, fejes is. *Aki makacs, az önfejtő is.*⁺ | Erdj

Az akarathoz tehetség is kívántatik.⁺ | BarDJ

Fejesnek kell lenni annak is, kit felakasztanak. | DugA⁺

Felnyisd a szemed, ha mit akarsz! *Ügyesnek kell lenned, ha el akarod érni a célokat.*⁺ | KisVP⁺

Ha akarom, vemhes, ha akarom, nem vemhes. *Olyanra mondják, ki most így, majd úgy beszél.* | Erdj

Hamar nyakát törik a nyakasnak. | DugA

Kézzel hozzá, ha mit akarsz! | BarDJ

✧ Mozgasd a füled, ha mit akarsz! *Beszéd helyett cselekedni kell.*⁺ | Erdj

Ki a dolgot érteni nem akarja, visszamagyarázza [félremagyarázza]⁺. | Erdj

Ki levest akar enni, kanál legyen kezében! | Erdj

Ki miről gondolkodik, arról igen gyakran álmodik. | Erdj

Ki mit akar, nem álmodoz. | BarDJ

Ki nem veheti hasznodat, értse jóakarodat! *Ha nem tudunk is segíteni vkin, legalább azt mutassuk meg neki, hogy megvan bennünk a segítőkészség.*⁺ | BallM

Különb ember légy apádnál! | Erdj

Meggyőz az akarat minden nehéz utat. | KisVP

Mit a többség akar, annak kell megállni [megleennie]⁺. | Erdj

Nagy benne az akarat, mint a vénleányban. *Akaratos.* | KovácsP⁺

Ne tekingess hátra, ha mit akarsz! *Mindig a célt lásd magad előtt!*⁺ | Erdj

Nem akarás, fejevakarás. | CzF

✧ Nem akarásnak nyögés a vége. | BarDJ

Nem mint akarnók, hanem amint lehet. | BarDJ

Nyakán ütik el a gombot. *Akinek v. aminek ártani akarnak, azt a leggyöngébb pontján támadják meg.*⁺ | DugA

Nyakas a cigány is, mikor akasztani viszik. *Mindenki igyekszik elkerülni, ami rossz neki.*⁺ | Erdj

Nyakas a kakas. *Kálvinista.*⁺ | Erdj

Rosszakaródat ne szaporítsd! | Erdj

Sokat akar a szarka, de nem bírja a farka. | DugA

Sokat kell annak harcolni, ki sokat akar meggyőzni. | Erdj

Alázatosság • Megalázkodás

Alázatos a szolgálta, gyalázatos a gazda. | NYR.

Alázatos macskának nem kell hinni. *A sunyi emberek megbízhatatlanok.* | ErdJ

Alázatos szív is emelkedik néha igen magasan. | ErdJ

Két dolog visz a megalázkodásra: szegénység és famankó.
| KresznF

Királyi korona, ország birodalma száll olykor nádhajlékba. | KisVP⁺

Mennél alázatosb, annál gyalázatosb. | ErdJ

Alkalom • Alkalmazkodás

A baglyokkal huhogass, a verebekkel csiripelj! | KovácsP⁺

A bokor a tolvajt is befogadja. | DugA⁺

A tojás is csak egyszer törik el. *Az elvesztett tisztességet nem lehet visszaszerezni.*⁺ | KresznF⁺

Abrakvivő lónak nem törik fel a háta. *A maga ügyében szívesen fárad az ember.*⁺ | ErdJ

Addig jár a korsó kútra, hogy egyszer odaszakad.⁺ | KisVP

◇ Addig jár a korsó kútra, míg el nem törik {füle szakad}. | ErdJ

Addig kell a lisztet szároгатni, míg el nem himlik [szóródik]⁺.
| KresznF

Addig kell a vasat verni, amíg tüzes. | ErdJ

Addig nyújtózzál, meddig a lepedő {a pokróc} ér! | BarDJ

Addig úszik a tők, míg el nem merül. | KovácsP⁺

Addig úszkál az alma, míg el nem merül. | CzF

Addig vadászott, míg maga esett törbe. | ErdJ

Ahol a féket megkapják, a lovat is ott szokták keresni. | KresznF⁺

Ahol bor terem, bort kell inni, nem sert. | CzF

Ahol dolgoztál, ott egyél! *Ennivaló csak munkáért, segítségért jár.*⁺ | CzF

Ahol öt-hat ember jóllakik, a hetedik sem marad éhen. | CzF

Ahol szívesen nem látnak, oda ne menj! | CzF

Aki szurkot forgat, megmocskolja kezét. | PápaiPF

Aki a templom mellett lakik, jobbára utolsó a szentegyházban.

Rendszerint épp a könnyen adódó lehetőségeket szalasztjuk el.⁺

| KovácsP⁺

Aki ebbel fekszik, bolhásan kél fel. | DugA

✧ Ki ebbel hál, bolhásan kél. | ErdJ

Aki kancsalokkal lakik, tanuljon kancsalul nézni! | ErdJ

Aki korpa közé keveredik {vegyül}, megeszik a disznók. | ErdJ, CzF

Aki lator {latorral jár}, latorul veszi hasznát. | BallM

Aki mézet metsz, ujjait nyalogatja. | BallM

Aki ördöggel lakik, ördöggé kell lenni. | ErdJ

✧ Ha ördöggel lakol, ördöggé kell lenned. | KisVP⁺

Aki rühessel hál, megrühesedik. | DugA⁺

Alkalmatosságnak kopasz a hátulja. | DugA⁺

✧ Üstökén kell ragadni az alkalmat. *Addig kell megragadni a kedvező alkalmat, amíg lehet.*⁺ | ErdJ

Amely fának árnyékában nyugszol, azt ne nyesd! | DugA⁺

Amerről a szél fúj, arra tartja a köpenyeget. | ErdJ

✧ Arra fordítja a köpenyeget {a köpenyét}, honnan a szél fú.

| BallM, CzF

Amint dúdolnak, úgy táncolj! | ErdJ

✧ Dúdolás szerint kell táncolni. | ErdJ

✧ Úgy kell járnai, amint fújják. | ErdJ

Annak parancsolj, akinek {kinek} enni adsz! | KisVP, BarSzD

Aszú [száraz]⁺ fa mellett a nyers is megég. **1.** *Mások lelkesedése magával ragadja a nyugodt vérmérsékletű embert is.* **2.** *Jól használható dolgok között a silányabb is elkél.*⁺ | KovácsP⁺

Bokorral együtt lövik a nyulat. *Aki az üldözöttet befogadja, azal ugyanúgy bánnak, mint magával az üldözöttel.*⁺ | ErdJ

Csak egyszer volt Budán kutyavásár. | DugA

Egy tűznél több fazék is felforr. *Az a közösség boldogul, amelynek a tagjait az egymás iránti megértés vezeti.*⁺ | DugA⁺

Ha szakács vagy, kanalat fogj; ne nyúlj az oltárhoz! | ErdJ

Ha szarkák közt lakunk, ugrálni kell. | ErdJ

Hizlalt legyen paripád, mikor táborba mégy! | ErdJ

Ki a tengeren jár, tartson a szelekkel! *Aki veszélyes vállalkozásba fog, kössön alkut a résztvevőkkel!* | KisVP

Ki farkassal tart, annak vonítani kell. | ErdJ

✧ Ordíts, ha farkasokkal lakol! | PápaiPF